

Дејан Симоновић
Беспосличари
роман

Друго поглавље

Књижевно друштво Хипербореја
Београд 2015.

<http://dejansimonovic.blogspot.rs>

2.

Био је то априлски дан. Ни хладан, ни врео. Таман како треба. Ниси морао ни да дрхтиш и цвокоћеш, ни да, ознојен, уфћеш.

На семафорима, смењивале су се боје. Црвена, жута, зелена. Заустави, упозори, пропусти. Стани, припази, крени.

Из градског аутобуса је истетурао човек несигурног корака, замућеног погледа. Није наставио даље. Није меркао ни аутобусе, ни трамваје, да се утисне у неки од њих, како би га пренели до коначног одредишта. Освртао се око себе, али не као да нешто тражи већ као да је негде запао, па покушава да установи где.

Шарајући поглед му се зауставља на билборду. Природно, где би другде. Билборди и постоје да поглед на њима почине. Као што постоје клупе да се на њих седне.

Шта види? Види раздраганог пса који трчи по цветном пољу. Боје су веселе, изразите. Веселије и изразитије него на било ком пољу којим је Никола Никодијевић икада прошао. Изнад поља, изнад пса, распростро се огроман натпис: „Твој најбољи пријатељ?“

Слика уступа место следећој. Ево ушушкане радне собе. У њој, масиван радни сто. На столу, лампа. Под лампом књига. Изнад свега, поновљено питање: „Твој најбољи пријатељ?“

Мој најбољи пријатељ?, пита се и Никола, онако успут, не тражећи одговор.

Затим више нема собе. Ни стола, ни лампе. Нема ни књиге. Ни поља. Ни пса. Ту је мост. На мосту човек, зуре у реку, осећаш како га силно вуче ток испод њега. На човековом лицу – најцрње очајање. Небо је сиво, светлост тмурна, тмурнија не може бити. Натпис пита: „Јачи од незнања?“

Јачи?, пита се Никола Никодијевић, онако успут.

Ту је поново лице. Озарено. Испод лица, рамена. На лево се, благо и нежно, а заштитнички, спустила женска рука. Лепа рука, дугих, фино извајаних прстију. Боје су поново јарке. И саме озарене. Натпис поручује: „Твој најбољи пријатељ!“ Доле десно стоји: Фиделис банка. Чиста, сталожена слова. Опредељено поверење. „Рука подршке“, пише испод назива банке.

Све се то затим понавља. Са једном изменом. Жена замењује мушкарца, мушка рука женску.

Гледа Никола билборд, али гледа и билборд њега. И бележи његове изразе, покрете. Забележио би билборд и речи, али их Никола не изговара. Све то затим обрађују моћни рачунари, тумаче вични аналитички умови. И долазе до одговарајућих закључака са одговарајућим последицама.

Са билбордима се није шалити. Познат је случај Миленије Јовановић, из Заклопаче, власнице салона лепоте „Мила, лепа била“, која се клиберила пред билбордом једног трговинског ланца, па је у дотичном ланцу остала без свих попушта. Узалуд се бранила да није исмевала поменути трговину, где би она, него се ругала самој себи што ринта као луда а пара ни од корова. Одбрана јој није уважена.

Ту недавно је група навијача претукла Танасија Тасу Томашевића из Трстеника који је насред Теразија показао средњи прст познатом произвођачу спортске опреме, у чијим патикама цогира и сама министарка саобраћаја и спорта.

Никола никако да одвоји поглед од слика које се смењују. А опет као да их је и видео, и није видео. Нешто му је друго запосело ум.

Овакво понашање је за сваку осуду. Зар је банка цабе бацила толике паре да би привукла и задржала његову пажњу? Не би ли му пренела драгоцену сазнање, од пресудне важно-

сти за његов живот. А он јој поклања тек делић своје све-сти. И то онај мањи. Срам га и стид било.

То тако ускоро неће моћи. У припреми је Закон о зашти-ти оглашивача који ће њихова маркетиншка улагања одбра-нити од потрошачког немара и расејаности. Падаће тада и судске пресуде. Као незреле крушке.

Никола Никодијевић никако да макне. Дува кроз нос, мр-мља нешто себи у браду.

То је човек средњих година и средњег стаса, не дебео али дежмекаст, лица округлог као тепсија, нешто истакнутијих јагодица и уздигнутих обрва, као да се нечему чуди. На се-би има фармерке и лаку пролећну тексас јакну. Испод јак-не, лимун жута ролка. На ногама су му ципеле којима нешто чишћења не би нашкодило. Да се обратио престолонаслед-нику, припомогао би му да обућу доведе до високог, краљев-ског сјаја. Али није. Није се запутио ни председнику, да дозна будућност, иако би му било мудрије да је то још дав-но учинио, извесни догађаји га не би затекли неспремног. Ни премијер му још није завирио у душу, ни утеху му није доделио, није искључено да ће се и то једном збити. Није куповао ни лозове Народне лутрије. Што да баца паре када га згодици ионако заобилазе.

Није био од оних за којима лудују жене, због којих се трују, секу вене, бацају с мостова, скачу са тераса, падају под возове и остала превозна средства. То не, али му нека држећа удовица или распуштеница не би била с раскида. Била би то сладуњава и сочна страст, уз гибанице, зељани-це и сарме, уз кремпите, шампите, баклаве. Млака и пома-ло гњецава.

Деловао је ошамућено, пометено. Као да је негде у њему нешто кврцнуло. Излизао се некакав зупчаник, покидао не-ки каиш, сломио неки точкић, шта ли?

Шта је с тим човеком? Није сасвим при себи.

Али – зашто? Зашто?

До одговора ћемо путовати десетак аутобуских станица назад, истом линијом али у супротном смеру од оног из кога је пристигао Никола Никодијевић. Сићи ћемо тамо где град лагано гасне. Набасаћемо на овећи хангар, боје избледелог различка, фарба му је ту и тамо сљуштена, нагризли су је киша, сунце, ветар, мразеви, врелине, а нико се није подухватао да ране зацели. Највећа плехана мрља је попримила облик слона уздигнуте сурле.

Тек што смо прошли хангар, кад ето дворишта претрпаног разноразним дрангулијама, ко ће све да их наброји. Набацано је ту свашта. Има и окрњених лавабоа, и блокова, и дасака, и гимнастичких козлића, и тегова. У дворишту чучи двоспратница, мусаво окер. И њена фасада је ту и тамо изгребана, засечена, подерана. Али се двоспратница себе не стиди. Има у њој неког – баш ме брига – пркоса. То сам што сам, свиђало ти се, не свиђало. И таква сам каква сам. Нити те зовем, нити те задржавам. На вољу ти да дођеш, на вољу ти да уђеш, на вољу ти да останеш, на вољу ти да одеш. Ја с тобом да очијукам нећу.

На двоспратници се, окачен о кран, кочопери назив *Chardak Building*, исписан изувујаним, украсним словима.

Чим уђемо у двориште, бесно ће, цимајући зарђалим ланцем, зарезати, па залајати гаров строгог погледа који поштено, не штедећи грло, одрађује своја дневна следовања. Ред је да, пре него кренемо даље, са поштовањем махнемо овом часном трудбенику. Да сви тако обављају своју дужност, где би нам крај био.

Ево нас у двоспратници. Нећемо сврнути лево, тамо где су директорске одаје (*general manager* пише на вратима) Стојана Станимировића, званог Килиманцаро. Порекло овог надимка се губи у наборима времена.

Где је директор, ту је и његово особље. Нема главних без оних који то нису. Ту је Стојанова лична секретарица Мара, њен сто је у предворју директоровог кабинета па нема засебних врата са засебним натписом. Мариног презимена се више нико не сећа, дође јој исто као да га и нема. Шта ће јој презиме? Једна одана секретарица не припада породици, већ фирми, срцем и душом. Увек јој је на располагању. За фирму се и удала. Ту је Стојанов лични саветник (personal adviser) Атанасије Апостоловић Артичока, мудрица лисичје њушке и као угаљ ужагрених очију. Ту је Стојанов лични возач Звездан Завишић, звани Мушмула. Мушмула иде око-ло са загонетним изразом, као особа којој су поверени ва-жни, замршени а тајни послови. Ја сам много више од шофера, наговештава тај израз, али не смем и нећу да ка-жем шта. Да чујете, завртело би вам се у глави. Куда ја и ко-га све возим, коме и шта све носим. Али не, ништа од тога неће сићи са мојих усана. Завезао сам језик, не допуштам му да ландара.

Свугде присутан, у све упетљан, Мушмула нема своју канцеларију. Када није у колима или гаражи, седи код кафе-куварице и са њом чаврља о свему и свачему, од пијаце до светске политике. Колико је само завера против сиротог чо-века-паћеника ту разоткривено. Куварици се помало и удва-ра, донекле реда ради и да им веселије прође време. Однекле и озбиљно. Носи се мишљу да заснује нову поро-дицу како не би остао човек инокосан. С претходном жи-вотном сапутницом се разишао због женских листова и страна. Ајде што је читала, не брани, нека чита, и драго му је да има начитану жену, а не некакву тамо ћускију. Не ва-ља што је прочитано узела да примењује, и то на његовом стомаку. Стала је да га храни некаквим бућкуришима, трав-кама, бобицама. Све испошћено, бљутаво, безукусно, несла-но. Меса једва ако опепели. Здрава храна, солила му је

памет уместо да соли јело. Па нека је, нека другог кљука здравствено, њему је баш гушт да се храни прописима на- супрот. Нека буде нездраво, шта с тим? Црћи ће и овако и онако. Бар да се колико-толико нажива и људски наједе док је на овој земљи. А и ти прописи се, убеђен је, мењају како коме негде дуне. И како нечијем цепу погодује. Неће га из- ваћарити, није толика наивчина.

На срећу да је на време смотао пар станчића, па је имао где да се исели. Има и таквих мамлаза који се годинама бак- ћу грађевинским послом, а ни собу нису стекли. Промаши- ли струку.

Кафе-куварица, лепо заокругљена, брашњавих образа, није била од оних које фермају којекакве слабоумне савете него је, одмах се то осети, терала по старински, држећи се начела да нема сласти без масти. Пре годиницу и по је са- хранила свог човека, срце му је стало у току преноса фуд- балске утакмице, баш кад су наши промашили пенал, лепо му је говорила да ће му спорт доћи главе али није хтео да слуша.

Таман се код обоје упразнило место. Што да се не допуне.

Мислио се, мислио, али никако да се одлучи. Бунило га је што са женом добијаш и татора, хигијеничара и контро- лора а он се таман навикао на комоцију дечака који прово- ди распуст код ујака нежење.

То би била аристократија овог предузећа. Нижа класа је шљакала на спрату. Пре него што се попнемо, ред је да каже- мо пар речи о самој фирми и ономе што јој је претходило.

Предак, ако тако смемо рећи, Chardak Building-а био је Савград, скраћено од Савременог градитеља. Кумовала му је жена секретара градског комитета која је необично воле- ла да надева имена фирмама. Све су то наша дечица, гово- рила је. Скраћујемо време историјског заостајања, зато скраћујемо називе. Додавала је.

Савград је основан у време обнове и изградње, у доба када су изумљени савремена жена, савремени родитељи, савремени дом и остале савремености. Тада је преко ноћи хрупила савременица, да одвоји земљу од некадашње реакционарне безвремености. Па је и савременост затим застарела, застаревање се убрзавало, свело са деценија на године, па и месеце, стићи ће се и до дана, сата, минута.

Савград се, у напону снаге, захуктао, размахао по градилиштима на више континената. Градио је и по сибирским мразевима, и по афричким врелинама. Било га је и у Азији, и у Америци, истина Јужној. Просто се разуларио. Није то могло да потраје. Стигло је време рушења и разградње. Савград је занемоћао. Копнео је из дана у дан. Губио је посао за послом, приход за приходом. Све док га, за цак цемента, није купио Шиља Штука, некадашњи фризер за даме, који се међу женским светом прочуо и по још неким услугама и гарантованој дискрецији. „Када те тај нафризира, онда си стварно нафризирана“, шапутала је пријатељица пријатељици. „Уф, где смем од оног мог, да нешто нањуши, измешио би ме као ћуфте, много је заостао“, вајкала би се понека.

Како и даме умеју да изможде човека, а ваља мислити и на позније године, Шиља Штука је решио да се позабави озбиљнијим бизнисом.

Окретних фризерских прстију, умео је да из Савграда извуче све што се извући могло. Распродао је машине, шта ће му, није ваљда луд да гради. Подигао је четрдесет четири кредита на суме од којих би вам се замутило пред очима. Савград се показао као користан залог и уносан залогај.

Кредити, наравно, никада нису враћени а од својевремено моћног дива, који је гвозденим ручердама малтене обухватао планету, остао је заплетен стечајни поступак. Остала је и шачица некада запослених која би се, с времена на време, појавила пред неким надлештвом, искајући недостижну правду.

Тако је, уосталом, морало бити. Савград је већ носио у себи Шиљу Штуку, било је само питање када ће вирус да букне. Као што је обнова и изградња носила у себи рушење и разградњу. Скоро сва предузећа зачета тих обновитељских дана умирала су или се смртно разбољевала на своје педесете или шездесете рођендане. Постала су поствремена.

У Савграду су радили и Стојан Станимировић Килиманцаро, и Атанасије Апостоловић Артичока, и Звездан Завишић Мушмула, и секретарица и Мара и кафе-куварица брашњавих образа. Радио је тамо и Никола Никодијевић. Стојан Станимировић је био финансијски директор а Никола се бавио набавком и одржавањем машина.

Када се Савград затетурао, Стојан Станимировић се први снашао, разабрао је куда то води. Окупио је људе, откупио машине којих се Шиља Штука решавао будзашто. Причало се и да чини цену Стојану Станимировићу јер му је овај, наводно, припомогао да Савград смота брже и лакше него што би смотао цигару. Проносили су се и други гласови о Килиманцару. Говоркало се и да има неке политичаре у цепу, па да их отуд вади када му затребају, као што коцкари ваде оне кечеве из коцошких рукава, али то никада није званично потврђено. Цепове му нисмо изврнули, не знамо шта се све у њима налази.

Тек, Chardak Building је пар година бодро билдинговао. Нешто се градило, а и изнајмљивале су се и машине, доучене из Савграда. Било је и послова, било је пара. А онда је и Chardak Building почео да штуца и кашљуца. Зашао је у неке чудновате воде у којима се Никола све теже сналазио и све невољније боравио. Догађало се све чешће да машине и не напусте хангар а да налози буду потписани, фактуре испостављене, њихов рад наплаћен. На налозима је било његово име којим је потврђивао непостојеће. Мучило га је то. А и страховао је да због тих потписа не награбуси. „Не

разумеш модерно пословање. Смањујемо трошкове, повећавамо добит. Надопуњујемо тржиште“, презриво га је пресецао Апостоловић. „Ако је теби незгодно да потписујеш, наћи ћемо неког коме неће бити незгодно. Ништа лакше од тога.“

Постојеће више никог није занимало. Било је неисплативо.

Толико о претходном добу. Вратимо се садашњем. Да бисмо се запутили у будуће.

Доста смо се задржали у приземљу, време је да се попнемо на спрат. Задихаћемо се, степениште је стрмо, али ако, нека се задишемо, добро је то за здравље. Иако ни ту не треба претеривати. Да, којим случајем, не издахнемо. Умереност је мајка мудрости.

Скрећемо десно. Прескачемо једна, друга, трећа врата. Не обазиремо се на хрипање које се разлеже иза других, нисмо медицинари. Зауостављамо се код оних сасвим у дну. На њима стоји: Никола Никодијевић, fleet manager.

Ту смо. Куцамо, трипут кратко. Никодијевића смо, истинна, оставили на другом месту али је ипак ред да се најавимо. Можда се врнуо неком ваздушном или подземном пречицом. Има свакојаким неистражених подземних и надземних пролаза у нашем граду. Можда се у канцеларији задесио и неко други.

Остајемо без одговора. Куцамо поново. Затим притискамо кваку. Лагано, обазриво. Врата ћемо одшкринути с опрезом, нисмо од оних који упадају тамо где их нико није звао. Ево нас у невеликој просторији чији прозори гледају на хангар. Гледају, управо, на оног слона подигнуте сурле. Ту је полица са фасциклама и регистраторима, превише смо пристојни да бисмо по њима претурали.

Ту је и пар приручника, каталога и сличних публикација. Нећемо их прелистати, ко ће га знати шта бисмо све могли да у њима нађемо. Можда неко ћушнуто љубавно

писамце, с тепајућим позивом на мажење и баклаве. Или какву белешку која није за свачије очи. Или...

Мада, шта ми то трабуњамо? Где ми то живимо? У какав временски усек смо се заглавили? Ко још шаље љубавна писамца? Ко се још замајава таквим дрангулијама? Поред SMS-ова и мејлова? Опет, ко каже да није преостало и штогод безнадежно заосталог света који се тврдоглаво држи старинских обичаја, одбијајући да ухвати корак са свеопштим напретком? Да нема таквих који више и не каскају негде на зачелју, и не претварају се да држе какав-такав прикључак, макар и са огромним заостајањем, него су безочно сели на траву и жваћу сендвич са сиром.

Ту је радни сто. Са фиокама. Не завирујемо им у утробу.

На столу је монитор. Испод стола занемело кућиште рачунара. Нит зуји, нит бруји, нит тандрче.

За столом је столица на којој, сваког боговетног дана, узев суботе и недеље, седи Никола Никодијевић. И не само што седи, него и куцка по тастатури, разговара телефоном, прелистава фасцикле, отвара и затвара регистраторе, нешто у њих умеће, нешто из њих вади. И, уопште, обавља свакакве пословне радње. Повремено прошета просторијом, да протегли удрвенеле ноге. Застане и крај прозора, да процуња погледом. Када је добро расположен, намигне и оном слону на хангару. Сркне и по коју кафицу, освежења ради.

Овога пута, знамо, Николе Никодијевића нема тамо где обично јесте и где би морао бити. Ништа необично. Није на телевизији па да се нађе на два или више места одједном. На једном каналу, тако, видите министра финансија и филантропије како отвара новоподигнуту фабрику, још један доказ да магнетизмом своје личности привлачи инвеститоре из читавог света, док, у том истом тренутку, на другом каналу, тај исти министар усхићено обзнањује кредит који

је лично набавио. Радуј се, народе, биће пара. Биће и поморанци, и папуча, и папагаја, и свега што ти душа иште.

Живот, међутим, жалосно заостаје за телевизијом, интернет му је одмакао у недоглед. Заостатак ће бити све већи. Када постане неиздржив, многи ће се преселити у онај бољи, електронски свет. Тамо где је штошта могуће и где твоја воља господари околностима. Тамо где ти је све на један клик. Преселите се и ви на време. Да не окасните.

Николи Никодијевићу није подарена истовременост. Шта да се ради, нисмо сви исте среће.

Зидови су упили речи које је годинама изговарао из дана у дан. Прислонимо ли уво, чућемо га како договора ово и оно, има ту сијасет посла око багера, булдожера, кранова, копача и остале скаламерије без које нема грађевинске радње. Прохујало је време пирамида које су саме ницале из песка, ниси морао ни да их заливаш.

Да прислонимо уво? Да ослушнемо? Макар мало? Одупрећемо се искушњу. Одолећемо разумљивој људској радозналости. Није на нама да по томе копамо. Догоди ли се какво злодело, полиција ће већ узети звучни отисак, да реконструише збивања.

Овде, дакле, немамо шта да тражимо. Нећемо открити узрок последице са којом смо се код оног билборда сусрели. Тамо где се смењују пас, књига, мост, рука на рамену.

У приземље се спуштамо помало забринути. Шта ли је са нашим Николом? Зашто је напустио своје радно место? Да му није позлило? Да није докторима допао шака? Не би тек тако изостао, савестан је то радник, ни гаров га се не би постидео. Да није добио какав посебан задатак? Један од оних који се чак ни Мушмули не додељују? Са каквима је, уз Станимировића, упознат још само његов лични саветник Атанасије Апостоловић Артичока, лукавац шкиљећег по-

гледа? Да га нису сколиле какве породичне неприлике? Да му није нешто кврцнуло у глави?

Боље да не нагађамо. Нагађање је отац кривих закључака. Творац кобних заблуда. Боље да се обратимо меродавној особи. А ко је меродавнији од general manager-а? Није ли тај у својој фирми мерило свију ствари, постојећих да јесу, непостојећих да нису?

Стојан Станимировић је, међутим, на путу, обавештава нас уљудно његова лична секретарица Мара. Меродавне особе су или одсутне или заузете, такав је поредак ствари, променити га не можемо.

Мара нам се, међутим, радо ставља на располагање. Нуди нас кафом, чајем, соком, може и ракијица, ако је по вољи. То је милолика жена, домаћинског држања, меког, благо певушећег гласа и благих, заобљених покрета. Нема код ње ничег ћошкастог. Ничег да огребе поглед, запара уво.

Уме та са странкама, свакакве је дочекала и испратила. Шта је све чула, чега се све нагледала. Кад оде у пензију, могла би да напише мемоаре. Итекакве. Тукли би се око њих и издавачи, и читаоци. Од пензије и мемоара, наравно, нема ништа. Мара из фирме може да изађе само у сандуку, никако другачије.

Са њом ћемо најпре разменити пар речи о времену и рибицама. Оним што дражесно пливају у акваријуму крај прозора. Колико да уђемо у разговор. Поставићемо и наше питање.

И добити одговор који не желите да знате.